

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

METODA LSCI –

EDEN NAJUSPEŠNEJŠIH PRISTOPOV V REŠEVANJU KONFLIKTNIH SITUACIJ

Metoda LSCI (the Life Space Crisis intervention) oz. prevod: **krizna intervencija v življenjskem prostoru** je nastala v devetdesetih letih prejšnjega stoletja (avtorja sta M.M. Wood in N.J. Long) kot dopolnjena in izboljšana metoda LSI (Life Space Interview), ki sta jo v šestdesetih letih 20. stoletja razvila Fritz Redel in David Wineman. Metodo so želeli razširiti in tako sta N. Long in F. Frescer razvila certificiran program usposabljanja za terapevte po metodi LSCI, kot psihoizobraževalni model, katerega uporabnost se je razširila že skoraj po vseh celinah sveta.

Model LSCI so **razvili z namenom preprečevanja agresivnega vedenja in nenadzorovanih izbruhov otrok**, ki imajo težave na področju socialnega prilagajanja, vedenja in čustvovanja. Dr. Long je v ta namen leta 1988 ustanovil Inštitut za krizno intervencijo v življenjskem prostoru (LSCI), da bi usposobil čim več strokovnjakov za učinkovite pristope pri delu z otroki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Agresivnost lahko definiramo kot vsako reakcijo (fizično ali verbalno) izvedeno z namenom, da se nekomu drugemu prizadene škoda ali poškodba kakršnekoli vrste, ne glede na to, če namera ni bila do konca realizirana (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Žužul, 1989).

Ločimo dve vrsti agresivnosti:

- Agresivnost, ki je trajna značilnost posameznika,
- Agresivnost, ki je trenutna reakcija na posameznikovo notranje stanje ali zunanjo situacijo (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Lamovec in Rojnik, 1978).

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Green (1999) razvije štiri teorije o tem zakaj otroci s težavami v socialnem prilagajanju v šolskem okolju poskušajo obvladati svoje agresivno vedenje, doma pa izbruhnejo:

1. Teorija zadrege: v šoli jim je »nerodno«, da bi izbruhnili pred sošolci.
2. Teorija kokona: v šoli se zmorejo zadrževati, doma več ne zmorejo zaradi utrujenosti.
3. Teorija črednega razmišljanja: ker je v šoli jasna struktura, je tudi več možnosti za obvladovanje eksplozivnosti.
4. Kemična torija: otroci, ki prejemajo zdravila, jim učinkovanje le-teh doma popusti.

(Priporočena literatura: dr. Green, 1999: EKSPLOZIVNI OTROK)

Najpopolnejšo razlago agresivnosti nam v tem trenutku poda teorija socialnega učenja. Po tej teoriji je vzrok agresivnega vedenja otroka/mladostnika v neugodnem okolju, ki sproža neugodna doživetja in emocionalno vzburjenje otroka/mladostnika.

Otrok/mladostnik si izbere tiste oblike vedenja, ki so mu v preteklosti služile za premagovanje stresnih situacij in kakšen značaj se mu je ob tem izoblikoval skozi leta.

Agresivno vedenje se pri otroku razvija preko treh okrepitevinih principov (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Ross Peterman, 1987):

1. Otrok/mladostnik z agresijo (kričanje, jok ipd.) doseže svoj cilj;
2. Otrok/mladostnik z agresijo (kričanje, jok ipd.) omili svoja negativna čustva;
3. Potrpežljivo prenašanje odraslih otrokove/mladostnikove agresije, s čimer mu tiho pritrujemo;

Otroci/mladostniki se vedenja učijo preko zгледа/vzora, modela vrstnikov ali njemu pomembnih odraslih to je ti. imitativno učenje (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Bandura, 1973).

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Na socialno učenje pa poleg omenjenih modelov vplivajo še odnosi v družini, mediji, okoljski in socialni faktorji (hrup, temperatura okolja, brezposelnost ali odsotnost enega od staršev, revščina ipd.).

Obid in Rapuš Pavel (2009) navajata (po Tierney, Dowd in O'Kane, 1987) primere neustreznega odzivanja v kriznih situacijah soočanja z agresivnim vedenjem:

1. Nadzor/kontrola,
2. boj za premoč (bitka z otrokom/mladostnikom, kdo je močnejši),
3. maščevanje (kljubovalno in žaljivo vedenje odraslega kot reakcija na agresivno vedenje otroka).

Maščevanje povzroči v odraslem t.i. zrcalno agresijo (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Long in Wilder, 1993), zato se moramo te reakcije zavedati, ker je povsem običajna in pogosta. Zato je pomembno, da odrasli sprejmemo svoja čustva in jih uporabimo kot indikator otrokovih občutij. Edino pravilno v tem trenutku je, da se odrasli ne prepiramo z agresivnim otrokom/mladostnikom, temveč svojo energijo usmerimo v potrebe otroka/mladostnika namesto v svoja čustva. Ob zavedanju da misli spodbujajo čustva razumemo, da je konfliktno situacijo v danem trenutku težko razumeti.

Metoda LSI in nastajajoča metoda LSCI sta po letu 1950 omogočili upad sistema kaznovanja pri vzgoji in izobraževanju otrok s kakršnimi koli težavami na področju socialnega prilagajanja, vedenja in čustvovanja.

Namen metode LSCI je, da se namesto discipliniranja (omejitve, kaznovanje, izključevanje) pri vzgoji in izobraževanju teh otrok vse bolj poslužujemo reševanja problemov in iskanja priložnosti za učenje in rast otroka.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

LSCI je pravzaprav socialno terapevtska strategija, ki izhaja iz trenutne realnosti otroka in vzorcev njegovega vedenja, ki ga privedejo v neko krizno situacijo, vključuje tako vzgojne kot izobraževalne, kognitivne in vedenjske pristope.

Metoda LSCI predstavlja eno najuspešnejših pristopov v reševanju konfliktnih situacij predvsem zato, **ker je poudarek na aktivnosti odraslega**. Ob podpori refleksije omogoča odraslemu, ki je priča konfliktni situaciji v katero je vpleten otrok/mladostnik, da najde učinkovite načine motiviranja otroka/mladostnika, da spremeni svoj vzorec vedenja v takšnih situacijah. Po navadi gre za neke rigidne vzorce zaznavanja realnosti pri otroku/mladostniku, ki ga »silijo« k takšnim obrambnim mehanizmom. Odrasel je tisti, ki mora poskušati razumeti otroka /mladostnika iz njegovega zornega kota (Obid in Rapuša Pavel, 2009 po Long, Wood in Frescer, 2001).

Žal pa vseh otrok /mladostnikov ne moremo vključiti v obravnavo po metodi LSCI. Vključimo lahko le otroka/mladostnika, ki:

- ima razvito določeno stopnjo zavesti o sebi, dogodkih in drugih ljudeh,
- ima sposobnost medsebojne komunikacije,
- ima zadostno samoregulacijo med telesom in psihološkimi funkcijami, ki omogočajo pomnjenje sosledja dogodkov,
- ima zaupanje v odraslega človeka,
- zna opisati sebe, svoje značilnosti in značilnosti drugih ljudi, ki sodijo v krog njegovega življenjskega prostora.

Pri izvajanju metode LSCI moramo upoštevati, da se lahko naše subjektivno psihološko gledanje na situacijo povsem razlikuje od subjektivnega psihološkega gledanja otroka /mladostnika in da lahko vloga odraslega v tem konfliktnem krogu ali spodbuja ali pa zavira konfliktno situacijo.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Otrok/mladostnik mora o konfliktni situaciji govoriti, da lahko sploh dojame situacijo, v kateri se je znašel. Pomemben je razgovor, osvetlitev posameznih dogodkov, ki so do konfliktno situacije privedle in previdno odpiranje občutljivih tem za otroka/mladostnika, ki so ga privedle do agresivne reakcije.

Metoda LSCI se uporablja v trenutku, ko pride do krizne situacije. To situacijo izkoristimo za učenje alternativnih oblik vedenja namesto agresije oz. nesprejemljivih oblik vedenja. Pomembno je, da v nastali situaciji, ki je čustveno zelo napeta za otroka/mladostnika, le tega najprej pomirimo, da lahko sprosti frustracijsko napetost in zmanjša intenzivnost čustev. Ko se otrok pomiri in nam zaupa ter se ob nas počuti varnega, lahko vzpostavimo z njim komunikacijo (Šumak, 2017).

Metoda LSCI poteka na dveh ravneh (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Redl, 1951):

1. prva pomoč za obvladovanje čustev na mestu kriznega dogodka;
2. načrtovanje intervencij na podlagi preteklih izkušenj.

Prva pomoč za obvladovanje čustev vključuje podporo, da lahko otrok/mladostnik izrazi svoje mnenje, misli, čustva. Te informacije so dragocene za strokovnega delavca, da lahko načrtuje katero metodo intervence bo uporabil:

- Najprej je potrebno doseči sprostitev frustracijske napetosti, da otrok/mladostnik lahko sploh spregovori o svojih čustvih (jezi, nezaupanju, strahu, razočaranju ipd.).
- Ko strokovni delavec vstopi v situacijo, so otroci polni strahu, jeze ipd., zato takrat ne zmorejo slišati naših opozoril. Preko pomirjujočega pogovora poskušamo otroka/mladostnika obvarovati pred napadom drugih ali lastno jezo.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

- Ko se otrok zapre v sebe, je težko vzpostaviti komunikacijo. Je pa to naraven odziv v konfliktni situaciji. Pomembno je, da poskušamo na nek način z otrokom/mladostnikom vzpostaviti komunikacijo.
- Otroku skušamo preko pogovora ozavestiti realnost sedanjega trenutka in možne posledice.
- Ker otroci/mladostniki želijo slišati od odraslega, da razsodi kdo ima prav. Če odrasli tukaj učinkovito posreduje, je lahko to temelj nadaljnjemu sodelovanju.

Pomembno je najti način, da otrokom/mladostnikom na konstruktiven način, ki omogoča dolgoročne rezultate, pomagamo ugotoviti, da so sami odgovorni za svoje disocialno vedenje.

Otroke moramo **psihološko opolnomočiti**, da so sposobni odločati o alternativnem vedenju in se soočiti s posledicami, ki jih njihovo vedenje prinese. **Do samoregulacije vedenja lahko pride, ko otrok razume dogodke in ljudi v svoji okolici, ko nam zaupa in je motiviran za spreminjanje vedenja** (Šumak, 2017 po Wood in Long, 1991).

V konfliktni situaciji se otrok/mladostnik znajde v ti. **konfliktnem krogu**. Ker otrok/mladostnik v konfliktni situaciji občuti hud pritisk, želi le-tega čimprej in čim bolj ublažiti.

Iracionalna prepričanja otroka/ mladostnika, negativne misli ter boleča in neprijetna čustva v njem po navadi sprožijo neželjeno vedenje, ki pa sproži pri drugih negativno reakcijo. Ta reakcija drugih vpliva na otroka/mladostnika tako, da v njem dodatno ojača stres. Gre torej za potrebe otroka, ki trčijo ob pričakovanja drugih. Kadar pride do konfliktna situacije je naloga nas odraslih, da pravočasno prepoznamo kaj se dogaja, da analiziramo vsebino situacije in načrtujemo usmerjenost intervencij.

Moteče vedenje otroka je pogosto posledica njegovih iracionalnih prepričanj. Po vedenjsko kognitivni metodi gre za upoštevanje otrokovih iracionalnih prepričanj in spreminjanje le-teh v ustrežnejše (Jurišič, 1999).

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

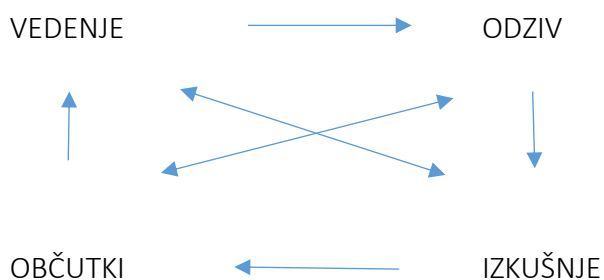
Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Otrok/mladostnik, ki o sebi misli, da je slab, potrebuje veliko podpore in pozitivnih izkušenj, da spremeni mnenje o sebi. Ko imamo mi o nekem otroku/mladostniku prepričanje, da je vedenjsko problematičen, se pogosto fokusiramo le na njegovo vedenje. Ne raziščemo vzroka, ne pridemo do korenin otrokovega odziva («Zakaj? Kako to? Kaj je do tega pripeljalo?»). Ne raziščemo okoliščin, učenčevega pogleda, občutkov ipd.

Velikokrat se do otrok/mladostnikov, ki se neprimerno vedejo, tudi strokovni delavci šol vedemo napadalno, jih karamo, kritiziramo, ponižujemo, žalimo ipd. Če bi takšno dejanje storil odrasel človek, bi bili bolj sočutni in empatični ter bi se vprašali: «Kaj mu pa je? Kaj ga je do tega pripeljalo? Se slabo počuti?»

Zavedati se moramo, da vsako situacijo doživi vsaka oseba drugače. Naloga učitelja je, da nastalo situacijo razišče, saj lahko le tako najde primerno in učinkovito podporno strategijo za posameznega otroka, ki ima težave v socialnem prilagajanju.

Če želimo spremeniti vedenje, je pomembno, da vemo, od kod takšno vedenje izvira. Vsi gremo v življenju skozi niz izkušenj, ki vplivajo na naše počutje. Ti občutki vplivajo na naše vedenje.

Negativno vedenje otroka/mladostnika lahko sproži negativno izkušnjo pri odraslem in povzroči negativne občutke odraslih, prav tako negativen odziv (ga kaznujemo, kregamo ipd.) povzroči negativne občutke pri otroku, ki sprožijo negativen odziv otroka in krog se tako po navadi nadaljuje.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Naloga strokovnih delavcev v šolah in vrtcih je, da ta konfliktni krog prekinemo in spremenimo in sicer tako, da spremenimo posamezne komponente kroga:

1. Sprememba izkušnje.

Primer: Otrokom naročimo, naj napišejo v zvezek naslov »Srečen božič«. Maks ne ve, ali naj napiše božič z veliko ali z malo začetnico. Vpraša učiteljico, ki mu odgovori, da naj pomisli, kaj so se učili prejšnji teden in napiše. Maks se ne spomni, zato želi iti pogledati v slovar slovenskega jezika. Na pol poti ga ustavi učiteljica s krikom: »Maks, na svoje mesto!« Maks se usede in želi izvedeti odgovor od sošolca, ki ga sprva ne sliši, zato zavpije: » Lan!« in želi postaviti vprašanje. Učiteljica ga seveda okara: »Maks, nehaj motiti ostale učence in naredi, kar moraš:« Ker se Lan ni odzval, mu Maks vrže radirko, da bi zbudil njegovo pozornost in bi ga lahko vprašal, kako se napiše božič. Ko zadene Lana z radirko, ga le-ta zatoži učiteljici. Ta mu reče, da naj naredi svoje delo ali gre iz razreda. Maks napiše naslov z veliko začetnico. Ko zapis vidi učiteljica, ga izpostavi pred vsemi učenci: Maks je napisal božič z veliko začetnico. »Kaj smo se učili? Kako bi moralo biti itd.« Maksa je učiteljica izpostavila pred sošolci in tako je tistega dne odšel domov z zelo negativno izkušnjo.

2. Sprememba občutkov.

Emocionalno inteligenten človek je empatičen, avtentičen, asertiven, spoštuje druge ipd. Ti ljudje so uspešnejši v življenju in srečnejši. Zato moramo pri otrocih načrtno in sistematično spodbujati razvoj emocionalne (čustvene) inteligence, ne le akademske.

3. Sprememba vedenja/odziva.

Vedeti moramo, kakšno vedenje/odziv pričakujemo od otroka/mladostnika. Nato se vprašamo, katero vedenje učenca želimo spremeniti (prioritete, ne vsega naenkrat), kakšno naj bo to vedenje učenca in kako ga bomo takšnega vedenja naučili? (Cotton, 2017)

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

B. Jurišič (1999) nam za prepoznavanje in spreminjanje iracionalnih prepričanj v racionalna predlaga **kognitivno restrukturiranje po Ellisovem programu racionalne emotivne terapije**:

1. korak: *Opis dogodka A, ki je povezan z neželenim vzorcem vedenja.*
2. korak: *Prepoznavanje mišljenja B, ki ga ta dogodek povzroči*
(Kaj si takrat otrok/mladostnik misli oz. reče sam sebi).
3. korak: *Učenec opiše čustva C, ki so povezana s prepričanjem B in dogodkom A.*
4. korak: *Opisovanje vedenja (otroku/mladostniku zastavljamo spodbudna vprašanja).*
5. korak: *Učenec navede čim več dokazov oz. dejstev, ki podpirajo njegovo prepričanje B.*
(Kaj te je privedlo do tega, da si prepričan, da,...? Bistveno je, da otrok pojasni, kaj ga je privedlo do iracionalnega prepričanja.)
6. korak: *Učenca spodbudimo, da nam navede en sam dokaz, dejstvo, ki ni v skladu z njegovim prepričanjem (Ali se spomniš kakšne situacije, ki je bila drugačna?).*
7. korak: *Bistvo zadnjega koraka je, da se učenec domisli racionalnega prepričanja, ki bi naj zamenjalo prejšnje, iracionalno prepričanje. Racionalno prepričanje mora biti pozitivno oblikovano in mora podpirati želeno-ciljno obliko vedenja.*

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

DOGODEK (A)	MIŠLJENJE (B)	ČUSTVA, VEDENJE (C)
Vrstniki se mi posmehujejo	Če se ljudje do mene obnašajo tako kot mi ni všeč, morajo biti kaznovani.	Jeza: verbalna ali/in telesna agresivnost.
Od mene zahtevajo zmeraj nekaj težkega.	Vse moram znati in v vsem moram uspeti.	Bojazen, nesodelovanje.

NEGATIVNO-IRACIONALNO PREPRIČANJE	POZITIVNO-RACIONALNO PREPRIČANJE
Če se zmotiš, mislijo, da si neumen.	Vsi delamo napake, nihče ni popoln.
Nič mi ne uspe, vse mi gre narobe.	Če se potrudim, bom gotovo uspešen.
Do mene so vsi krivični.	Do mene se obnašajo tako kot do drugih.

Konfliktni krog je paradigma, ki nam pojasni zakaj moramo začeti pri sebi, če želimo spremeniti otrokovo/mladostnikovo vedenje. Če odrasli kontrolira svoje reakcije ob otrokovem neprimernem vedenju in se zaveda svojih občutljivih točk, lahko ustavi napeto situacijo in prepreči nadaljnje poslabšanje le-te. S tem, ko odrasli pozna dinamiko konfliktnega kroga in lastno vlogo v njem, lahko izbira nove alternative tradicionalnemu kaznovanju (Obid in Rapuš Pavel, 2009).

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Metodo LSCI izvajamo po šestih korakih (Obid in Rapuš Pavel, 2009; Cotton, 2017; Šumak, 2017; Sušnik, 2020 po Rapuš Pavel, 2011):

KORAK 1: SPROSTITEV NAPETOSTI, PRIZNANJE ČUSTEV

V začetni fazi konflikta so prisotna močna čustva jeze, neprimerno vedenje in neprimerno verbalno izražanje otroka/mladostnika. V takšnem stanju lahko otroka/mladostnika umirimo le odrasli, ki realno govorimo o dogodku (brez subjektivnih sodb) in počakamo, da nam začne verjeti, da mu želimo pomagati in da nam zaupa. Izhajamo iz otrokovih potreb in mu damo dovolj časa, da se lahko umiri toliko, da lahko začnemo z intervencijo po metodi LSCI. Prej pa poskušamo z različnimi metodami, ki pripomorejo k umirjanju otroka in obvladovanju čustev.

KORAK 2: ODKRIVANJE STALIŠČ OTROKA/MLADOSTNIKA – POGOVOR O DOGODKU

V tej fazi se intenzivno pogovarjamo z otrokom. Pomembno je aktivno poslušanje otroka, ki zajema:

- **AKTIVNO POSLUŠANJE** je kompleksna in zahtevna veščina. Za kakovostno komunikacijo in uspešno razreševanje konfliktov je potrebno pozorno in empatično poslušanje.
  - Pozorno poslušanje
    - Aha!, Razumem!...
    - gledanje, kimanje, neverbalno spremljanje...
  - Odprta vprašanja
    - Povej kaj več o tem.
    - Kako se ob tem počutiš?
    - Kaj predlagaš glede tega?
    - Ali lahko to še enkrat razložiš?
  - Zaprta vprašanja

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

- Je to zate pomembno?
  - Se s tem strinjaš?
  - Ali sem te prav razumel/a, da..... ?
  -
- ZRCALJENJE je povzemanje misli in čustev posameznega udeleženca v konfliktni situaciji z namenom preverjanja razumevanja slišanih informacij. S tem dajemo govorečemu občutek slišnosti in možnost, da se do povedanega opredeli. Z zrcaljenjem izluščimo bistvo sporočila, pri čemer upoštevamo vse komponente sporočila (čustva, skrbi, dodatne problemi ipd.)
- Aha! Razumem!
  - Prosim nadaljuj...
  - Poslušam....
  - Kimanje, neverbalno spremljanje, obrazna mimika in očesni stik;
  - Če sem prav razumel/a .....si povedal... se je zgodilo.....
- POVZEMANJE je izpostavljanje ključnih elementov povedanega, poudarjanje skupnih točk, neusklajenosti, možne izbire, rešitve ipd. Povzemanje prispeva k razjasnjevanju konflikta in ozadja nastale situacije, hkrati pa ozavešča udeležence o možnostih, ki jih imata na razpolago za rešitev konflikta (Strokovni delavec vpraša udeleženca, ali je razumel, kaj je povedala drugi udeleženec in ga povabi, naj s svojimi besedami ponovi, kaj je rekel drugi.).
- PREOKVIRJANJE pomeni, da sporočilo postavimo v drugačen okvir npr. iz žalitev, očitkov izluščimo želje, predloge, potrebe, stiske ipd. Preokvirjanje omogoča nov pogled na situacijo, s čimer spreten mediator podpre udeležence na način, da iz destruktivna sporočila izlušči konstruktivno vsebino in udeležencem pomaga odkriti bistvo njihovih potreb, interesov, skrbi ipd. (Negativne izjave udeleženca preokvirimo v pozitivne -

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

---

premahnemo se v bolj konstruktivno področje, obtožbo pretvorimo v željo, kar omogoči preusmeritev pozornosti iz preteklosti v prihodnost oz. k reševanju težave: »Če prav razumem, oba vidita problem v tem, da..... »).

- PREVERJANJE služi izpostavljanju različnih možnosti in izbir, ki so bile tekom procesa nakazane ali izražene in omogoči opolnomočenje udeleženih otrok/mladostnikov, saj jim strokovni delavec predloži možne izbire, možnosti za rešitev konflikta, ki jih tekom procesa nakažejo sami («Je to sprejemljivo za oba?»).

KORAK 3: DOLOČANJE PROBLEMA – BISTVO SPORA, CILJ INTERVENIRANJA

V tej fazi se preko dobro zastavljenih vprašanj, aktivnega poslušanja in opazovanja postavi struktura problema in se načrtuje učinkovite oblike pomoči. Po mnenju Obidove in Rapuš Pavlove (2009) je to najzahtevnejša faza za strokovnega delavca, saj zahteva veliko dekodiranja, presojanja, opazovanja, poslušanja in dobre verbalne in interpretacijske sposobnosti za postavljanje vprašanj in razlago otrokovega vedenja.

KORAK 4: VPOGLED – SPOZNAVANJE IN SPREMINJANJE VEDENJA

V tej fazi se iščejo učinkovite rešitve in sicer se spodbuja otroka/mladostnika, da jih išče sam. Pomembno je, da je rešitev realna, da zajema zastavljeni cilj, hkrati pa okrepi otrokovo samozavest in samozaupanje.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

KORAK 5: NAČRT ZA USPEH - UČENJE NOVIH VEŠČIN IN SPRETNOSTI

Ko se zberejo vse možne rešitve, je potrebno skrbno načrtovati pot do uresničitve cilja. V tej fazi je poudarek na vedenju (Kaj storiti, ko...). Otrok/mladostnik sprevidi potrebo spremembi svojega vedenja in koristnosti izbrane rešitve.

KORAK 6: POVZETEK – PRENOS NAUČENEGA V REALNO SITUACIJO

Preko igre vlog, domišljjskih predstav ipd. otroka/mladostnika pripravimo za varno vrnitev v skupino.

Šumakova (2017, po Wood in Long, 1991) za mlajše otroke in otroke/mladostnike z motnjo v duševnem razvoju predlaga skrajšan postopek metode LSCI v treh fazah:

1. FAZA POGOVORA (zajema 1.,2. in 3. korak)

V tej fazi je pomembno, da otrok/mladostnik sprostí svoja intenzivna čustva in da zna s svojimi besedami opisati dogajanje po časovnem zaporedju, svoje vedenje ter reakcije drugih.

2. FAZA POPRAVILA (zajema 3. in 4. korak)

V tej fazi utrjujemo z otrokom/mladostnikom primerne oblike vedenja, v njem spodbudimo željo po takšnem vedenju v realnih situacijah.

3. FAZA NASMEHA (zajema 6 korak)

Ko otrok /mladostnik ugotovi, da se po konstruktivni rešitvi problema dobro počuti, vadimo z njim nove situacije, kjer se lahko dobro počuti, če jih bo učinkovito razrešil.

Tudi v tej skrajšani obliki metode LSCI dosegamo različne razvojne cilje (vedenjske, socialno-komunikacijske, socializacijske, kognitivne). (Šumak, 2017)

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

L. 2010 je Cotton na osnovi metode LSCI razvil **metodo PILS (POST INCIDENTALNO UČENJE IN PODPORA - Post Learning and Support – PILS)**.

Cotton (2017) meni, da je otrokom/mladostnikom potrebno dovoliti, da popravijo svoje napake in jih ne zaradi storjenih napak stigmatizirati. **Postincidentalno učenje je pomembno, da otroke naučimo ustreznih oblik vedenja – kako se vesti v določeni situaciji in mora zmeraj slediti incidentu (dogodku).**

Primarna skrb odraslih mora biti, kako otroke naučimo primerne vedenja in ne kontrolirati posameznika preko strahu.

Logične in naravne posledice, ki sledijo nekemu incidentu so učinkovit način učenja vedenja (Cotton, 2017 po Dreikurs in Grey, 1993). Po negativnem dejanju se otrok tako sooči z negativno posledico (noče rokavic na snegu – posledica: ga zebe v roke). Seveda se tega načina učenja ne poslužujemo v situacijah, ki so za otroka nevarne (promet ipd.). Največ se otroci naučijo iz naravnih posledic. Logične in naravne posledice morajo slediti incidentu ob naši podpori, da otrok/mladostnik ne dobi občutka kaznovanja.

Ključ uspeha PILS učenja je v :

1. poslušanju otroka,,
2. ozaveščanju pri otroku, kako se je počutil (čustva),
3. učenju alternativnih strategij;

Najpomembnejša vprašanja pri PILS:

1. Kaj se je zgodilo (*izkušnja*)?
2. Kako si se počutil (*čustva*)?
3. Kaj lahko naslednjič narediš, ko se boš spet tako počutil (*vedenje*)?

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Otrok, ki ima težave s komunikacijo, lahko odgovore nariše, lahko mu pomagamo s kakšnimi sličicami, ki jih izbere ipd. Da se otrok nauči proaktivnega vedenja, mu lahko omogočimo preko različnih aktivnosti, kje bo lahko povezal in ozavestil svoja čustva, izkušnjo in vedenje.

KAJ SE JE ZGODILO?

KAKO SEM SE POČUTIL?

KAJ LAHKO NAREDIM, ČE SE SPET TAKO POČUTIM?

Prednosti metode LSCI Obidova in Rapuš Pavlova (2009) vidita predvsem v pogovoru, ki se razlikuje od moraliziranja in pridiganja, ki ne prinese željenih rezultatov.

Učinkovitost metode LSCI je predvsem vezana na **verbalne sposobnosti strokovnega delavca**, ki se učinkovito odziva na otrokove izjave. Pri tem mora imeti **sposobnosti obvladovanja svojih in otrokovih/mladostnikovih čustev**, da se razume otroka in »stopi v njegove čevlje«, da raziskuje otrokovo pripravljenost za spremembe in skupaj z njim načrtuje učinkovito pot naprej.

Pri tem je pomembno, da otrok/mladostnik **začuti spoštovanje njemu pomembne odrasle osebe**, da se zave svojega neprimerne vedenja, da poveže/primerja svoje mišljenje, vedenje, čustvovanje z drugimi, da se nauči potrebnih socialnih veščin in sprejema odgovornost za svoja dejanja.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Raziskave (Obid in Rapuš Pavel, 2009 po Dawson, 2003) so pokazale, da je uporaba metode LSCI pozitivno vplivala na odnose med otroki/mladostniki in strokovnimi delavci, da so se strokovni delavci usposobili v ravnanju s svojimi čustvi in učinkoviteje uravnavali »konfliktni krog«, kar je privedlo do zmanjšanja števila agresivnih reakcij otrok/mladostnikov.

Metoda LSCI omogoča strokovnim delavcem **drugačen pogled na krizne situacije**. Konflikt **pomeni le priložnost za učenje**, otroci/mladostniki pa imajo sposobnosti spreminjanja svojega vedenja. Ko otrok/mladostnik dobi uvid v stresno situacijo, torej ko jo poveže s svojim razmišljanje, čustvi in vedenjem, začne razumeti svoje vedenje in zanj prevzemati odgovornost. Dober in spoštljiv odnos s strokovnimi delavci šole omogoča otroku/mladostniku varno okolje, v katerem se vsi počutijo sprejete ter imajo priložnost učenja novih spretnosti in strategij vedenja (Šumak 2017).

Šumakova (2017) opozarja na **pomembnost sosledja dogodkov pri metodi LSCI** – pomembno je, da z metodo začnemo takoj po izbruhu otroka/mladostnika oz. po nastalem konfliktu. Da lahko postopek peljemo po korakih, moramo najprej dati otroku dovolj časa, da se umiri. Imeti moramo tudi primeren prostor, kjer se otrok /mladostnik dobro počuti.

Posebej moramo biti pozorni na majhne otroke in otroke z motnjo v duševnem razvoju, ki »konfliktnega kroga« in reakcij drugih na njihovo vedenje ne razumejo. Pri tej skupini otrok/mladostnikov je še več omejitev za izvajanje metode LSCI (skromen besedni zaklad, slabše razvite sposobnosti abstraktnega mišljenja, težje se učijo iz lastnih izkušenj in težko jih prenašajo v nove situacije ipd.) in zahteva od strokovnega delavca posebno previdnost in občutljivost. Agran in Wehmeyer (1999) predlagata uporabo različnih metod in pristopov, od igre vlog, posnemanja ipd. do treninga generalizacije. (Šumak, 2017)

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Ena izmed uspešnih metod LSCI je **A Red Flag Carry-Over Crisis** (Long, 1995; Freado, 2009). Otroci/mladostniki se velikokrat vedejo neprimerno, ker "uvozijo" težave, ki izvirajo iz družine ali skupnosti in jih premaknejo na nevtralne strani. Takšni zunanji stresorji lahko preplavijo otroka/mladostnika in kontaminirajo odnose z dobronamernimi osebami. Metoda LSCI je zasnovana za reševanje takih situacij z "**intervencijo rdeče zastave**". Odrasla oseba, ki pomaga, pomirja nemirne odnose, pozorno posluša, kaj otroka/mladostnika resnično moti in z mladimi sodeluje pri reševanju problema in pri ponovni vzpostavitvi harmonije.

primer:

»Vidim, da si zelo jezen, pojma pa nimam, zakaj si tako jezen. Res bi rad razumela, kaj se dogaja s tabo.« Potem je bilo pomembno, da sem tiho, da je lahko razmislil o svoji izbiri. Po približno 3-5 minutah sem se spet obrnila na Brandona, da mu sporočim, da cenim, da si je vzel nekaj mirnega časa in upala, da mu je to pomagalo, da se bo pogovarjal z mano. Nič ni rekel, kar sem si razlagala kot dokaz, da se je umiril. Odpravila sem se do vrat sobe, ki meji na učilnico, in ga prosila, naj vstopi in se usede z mano, če je pripravljen.

Druga stopnja intervencije LSCI » The Timeline« ponuja priložnost za izgradnjo zaupanja pri otroku/mladostniku z aktivnim poslušanjem. Naša naloga na tej točki je poslušati zgodbo z vidika mladih, razumeti njihovo doživetje in misli ter oceniti njihove izkušnje glede vzorcev vedenja, ki jih vnesejo in zadržijo v težavah.

»Brandon, izgleda, da se je zgodilo nekaj, kar te je res razjezilo. Lahko je veliko stvari, morda z drugimi fanti ali osebjem. Karkoli že je, zdi se pomembno. Prosim, povej mi, kaj se je zgodilo, da se o tem pogovoriva«. Brandon je še naprej molče sedel s sklonjeno glavo. »Če ne moreš govoriti o tem, se o tem ni treba pogovarjati. Vidim, da je to nekaj pomembnega zate.« »To je spet moja mama.« »Spet? Ne vem, kaj misliš s tem, ko to rečeš.« »Morala bi pripeljati mojo sestro in me obiskati v petek, vendar ni prišla.« »Res mi je žal, da to slišim, Brandon. Vidim, da te je to res vznemirilo....« Pogovor poglobljamo.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

V tretji fazi, osrednji stopnji problematike, se po metodi LSCI odločimo, kakšno intervencijo bomo uporabili, glede na to, kaj je za otroka/mladostnika najpomembnejše. V tem primeru smo uporabili povratno intervencijo, označeno z rdečo zastavo.

Ker se Brandonova mama ni pojavila na tem obisku, so se njegovi dolgotrajni boleči občutki glede njegove družine znova vzbudili. Svojo jezo je v vedno večjih odmerkih delil ljudmi okrog sebe. Brandona sem vprašala, ali bi bilo v redu, če bi se lotili preverjanja, ali je z mamo vse v redu in ugotovili, kaj se je zgodilo prejšnji petek, da ni prišla. Brandon se je strinjal. Nato sem ga vprašala, če bi kaj spremenil, če bi lahko kaj od tega ponovil. Sprva je rekel, da ne ve, kaj bi lahko storil.

Med četrto fazo, stopnjo vpogleda poskušamo otroku/mladostniku pomagati pri pridobivanju vpogleda v situacijo. Vpogled v situacijo je eden od načinov, kako s pomočjo LSCI učimo samokontrole. Otroku/mladostniku skušamo pomagati prepoznati, da ima v mnogih od teh kriznih situacij določeno odgovornost za to, kako se stvari odvijajo. Pomembno pa je tudi, da jim pomagamo spoznati, da pa imajo tudi nadzor in moč, da se stvari obrnejo drugače. Pomagamo jim razumeti, da imajo lahko nadzor nad izbirami in vedenjem, moč za spreminjanje rezultatov pa je lahko zanje močna in pomembna izkušnja. Učinkoviteje je, če otroka/mladostnika pripeljemo do vpogleda, namesto da bi mu ga dali. Pot do vpogleda vodi preko ustreznih vprašanj. *»Brandon, razumem, da bi si želel, da bi bilo z vašo družino drugače. Morda je to nekaj, kar je preveliko, da bi lahko spremenili. Se je zgodilo še kaj, kar bi pa lahko spremenil?«* *»Raztrgal sem papirje v razredu, ali to mislite?«* *»Misliš, da bi tu lahko imel nekaj nadzora? Kaj bi lahko storil drugače?«* *»Lahko bi rekel gospodični Nancy, naj mi da nekaj prostora, ker sem bil razburjen zaradi mame.«* *»To je dober primer. Še kaj?«* *»Zjutraj sem gospe Heather rekel nekaj zelo slabega.«* *»To je še en dober primer. Kaj bi lahko glede tega naredili drugače?«* *»Lahko bi vstal.«* *Nato je ob pogledu na Heather rekel: »Gospodična Heather, res mi je žal, da sem vam to povedal. Samo poskušali ste mi pomagati, a bil sem tako jezen zaradi tega, kar se je zgodilo z mamo, preprosto me ni zanimalo nič.«* *»Hvala za opravičilo, Brandon. Mislim, da razumem, kako slabo ste se počutili zaradi tega, kar se je zgodilo z vašo mamo, in zdaj vem,*

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

---

da ste še vedno zaskrbljeni. Mogoče lahko pomagam ugotoviti, ali je z njo vse v redu in kaj se je zgodilo.« »V redu.« »Brandon, imaš kakšno idejo, kako ti lahko pomagamo, da se vam stvari ne poslabšajo, ko se tako razjeziš?«

Peta faza procesa LSCI, stopnja novih spretnosti je za nas še ena priložnost, da učimo praktične spretnosti ali podporne veščine, ki jih otrok/mladostnik v bistvu že pozna. Otroku/mladostniku omogočimo, da vidi alternativne vedenjske izbire. Če ima ideje, ki bodo pozitivne alternative, mu lahko pomagamo s podporo z opomniki za njegov načrt, da lahko prepreči, da bi dogodki ponovno ušli izpod njegovega nadzora. Če ideja o tem, kaj naj naredi, izhaja iz otroka/mladostnika samega in če ima že razvitih nekaj spretnosti, obstaja veliko večja verjetnost, da mu bomo uspeli pomagati.

»Ljudem bi lahko sporočil, ko sem jezen, a to verjetno že vedo. Osebjem me lahko spomni, da stvari ne želim poslabšati. Ko pa sem tak, mi je vseeno.«

»Kmalu po tem, ko se zgodijo takšne stvari, ti je vseeno, Brandon. Zdaj lahko vidiš, kako so nekatere tvoje odločitve še poslabšale situacijo, ki je bila res težka. Ali lahko rečem ali naredim kaj, kar ti bo pomagalo, da se spomniš, da ti bo kmalu spet mar? »

»Mogoče mi potem lahko dajo malo prostora.«

»Potem naj bo to najin načrt. Osebjem bom prosila, naj te opomni, da vnaprej razmisliš o tem, kako se boš počutili, če stvari bolje obvladaš, namesto da bi le ukrepal proti slabim občutkom, in ti nato dali nekaj prostora. Nato se boš morda lahko pogovoril. Ali so tukaj ljudje, s katerimi se lahko pogovarjaš, tako kot ravnokar z mano? » »Bi, če bi poslušali tako kot ti!« »Kaj se mora zdaj zgoditi, da lahko nadaljujemo, poleg tega, da izvemo za tvojo mamo?« »Moram se opravičiti gospodični Nancy in moji skupini ter popraviti stvari, ki sem jih zamočil. Verjetno bom izgubil privilegije ali kaj podobnega.« »Začnimo s tem opravičilom in vrnimo stvari v normalno stanje.«

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Ta program si prizadeva, da bi bilo učenje in popravljanje napak naravna posledica, namesto da bi jih kaznovali.

Šesta in zadnja faza procesa LSCI, stopnja prenosa učenja je čas, da se premaknemo iz težave ali krize in se vrnemo v neko ravnovesje in redno delovanje.

V tem primeru sem pri njegovi učiteljici Nancy preverila, ali je pripravljena sprejeti Brandonovo opravičilo in oceniti pripravljenost skupine, da ga dobi nazaj. Ugotovili smo, da lahko Brandonu pomagamo, da se spet dobro razume s svojim učiteljem in vrstniki.

(Brandonova mama je razvojno prizadeta in ima sladkorno bolezen. V petek je imela nekaj zdravstvenih težav, ki so zahtevale kratko hospitalizacijo. Teta, ki je običajno zagotavljala komunikacijsko povezavo med Brandonom in njegovo mamo, ni bila v mestu. Njegova sestra je za vikend ostala pri sosedu. Brandon se je pozneje istega dne lahko pogovarjal z mamo, da je vedel, da je vse v redu in ji čestital za rojstni dan. Obisk je bil pripravljen za naslednji vikend).

Iz incidentov, ki se zgodijo otrokom/mladostnikom, kot je Brandon, se naučimo, da površinski vedenjski pristopi pri reševanju težav niso dovolj in lahko celo poslabšajo stvari. Brandon se je odločil slabo in se je obnašal nespoštljivo in neodgovorno, kar je treba obravnavati. Programi, ki se na takšno vedenje odzovejo z nagradami ali kaznijo, ne obravnavajo »prtljage«, bolečih misli in občutkov, ki jih otroci/mladi s težavo nosijo s seboj. Program LSCI pa nam omogoča poglobljen in zaupen odnos med odraslo osebo in otrokom/mladostnikom s težavami.

O učinkovitost metode LSCI pri obravnavi kriznih situacij pričajo mnoge raziskave. Največjo uspešnost so zaznali po dolgotrajnejšem delu po metodi LSCI – vsaj tri leta. Opazen je bil velik upad agresivnih reakcij otrok/mladostnikov, manj je bilo motenj pouka, več je bilo sprejemanja odgovornosti za svoja vedenja pri otrocih/mladostnikih. Učitelji, ki so se izobraževali za delo po metodi LSCI in po tej metodi delali, so poročali o boljšem razumevanju otrok/mladostnikov, kar jim je omogočalo vzpostavitev boljših odnosov z otroki/mladostniki. Postali so bolj empatični,

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

otroke so začeli »poslušati« in jih tudi »slišali«, v odnosu z njimi so bili bolj potrpežljivi, zaupljivi in tolerantni. Zaradi tega so bile tudi njihove reakcije v kriznih situacijah bolj proaktivne in usmerjene resnično v potrebe konkretnega otroka/mladostnika (Stone, 2005; Beck 2010, Cotton, 2017).

LITERATURA:

Beck, M. and Ricciardone K. The Isci Group Curriculum (2010). Teaching LSCI to Adolescents,. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Cotton, D. (2017). How to teach behaviour and how not to. Scheffield. Positive Behaviour Strategies Ltd.

Dawson C. (2003). A Study of Effectiveness of Life Space Crisis intervention for Students Identified with Emotional Disturbances. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Dexheimer A. Life Space Crisis Intervention (LSCI)- Krisenintervention bei Kindern and Jugendlichen. Pridobljeno s <https://cc-cdse.lu>.

Forthun, L.F., McCombie J.W. and Freado M.(2006). A Study of LSCI in a Scool Setting. Reclaiming children and youth. 15/2, 95-102.

Gršković J.A. and Goetze H. (2005). An Evaluation of Life Space Crisis intervention on the Challenging Behavior of Individual Students. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Jaušovec, M. (2021). Vpliv družine in okolja na agresivno vedenje otroka ter soočanje z njim po modelu LSCI. Maribor: Založba Forum Media d.o.o.

Long, N.J. Our Mission & History. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor

Long, N.J. He Was Making Fun of Me: A Red Flag Carry-Over Crisis. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Obid, M. in Rapuš Pavel J. (2009). Soočanje z agresivnim vedenjem otrok in mladostnikov po modelu LSCI. Socialna pedagogika 2009, vol.13, str. 417-440.

Stone K. (2005). An Initial Evaluation of the Effectiveness of Life Space Crisis intervention in a Sample of ACT Schools. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Sušnik, N. (2020). Soočenje vzgojiteljev v vzgojnih zavodih z agresijo otrok in mladostnikov. Magistrsko delo. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.

Škraban. T. (2014). Odzivi strokovnih delavcev v vrtcih na agresivno vedenje otrok. Diplomsko delo. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.

Šumak, A. (2017). Reševanje konfliktov med učenci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju v teoriji in praksi. Magistrsko delo. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.

White- McMahon, M. (2009). A Study of Effects of Life Space Crisis intervention on Troubled Students' Socioemotional Growth and Development. Pridobljeno s <https://www.lsci.org>.

Zemljič, M. (2018). Vzgojna ravnanja učiteljev ob nezaželenem ravnanju otrok in mladostnikov. Magistrsko delo. Ljubljana. Filozofska fakulteta.

mag. Suzana Žunko Vogrinc, prof. def., oktober 2021

Interno gradivo Centra Gustava Šilih Maribor
